

EFREN BELTRAN: "A MONTPELHIÈR EM VAIG ENAMORAR DE LA LLENGUA OCCITANA"

L'Efrén Beltrán Roncal resideix des de fa molts anys a Montpelhièr i, com a un gran estudiós de les llengües i director d'InfOccitània, mitjà digital per a conèixer l'actualitat des d'un punt de vista occità i en occità, coneix molt bé la situació actual de la llengua occitana al territori llenguadocià.

Redacció.- Quants anys fa que vius a Montpelhièr? Per què et sentires atret per viure en aquesta ciutat?

Efrén – Fa gairebé 25 anys que visc a Montpelhièr. El que em va motivar a quedar-me no va ser precisament el francès, la seva cultura i literatura com és el més habitual entre els nouvinguts a l'antiga capital del Llenguadoc-Rosselló, ara la segona ciutat de la nova regió Occitània Pirineus Mediterrània, sinó més aviat l'occità. El fet d'haver estudiat filologia romànica em va permetre conèixer la literatura dels trobadors i la lingüística de l'occità modern. A més a més, les relacions entre les Universitats de Barcelona i de Montpelhièr ja eren excel·lents aleshores i això em va facilitar l'obtenció d'una beca Erasmus i la convalidació de les assignatures a final de curs. Un cop arribat a la Universitat Pau Valeri III de Montpelhièr vaig descobrir que hi havia un departament d'occità i que podia cursar una assignatura de literatura occitana. Va ser en aquell moment quan vaig sentir parlar l'occità per primera vegada i des d'aleshores em vaig enamorar d'aquesta llengua tan bonica!

Redacció.- Com veus la situació de la llengua occitana actualment a Montpelhièr de manera general? És diferent la vitalitat de la llengua a la ciutat (món urbà) respecte de la seva rodalia (món més rural)?

Efrén – Doncs, molt malament per desgràcia. Estem assistint a la mort imminent d'una llengua mil·lenària, bessona de la catalana, i això em fa mal de veure que no podem fer res per canviar la situació. Pel que fa a la vitalitat, excepte algunes excepcions molt puntuals, l'occità desapareix tant a les grans ciutats com als pobles. Això sí, hi ha més consciència identitària en general a les zones rurals allunyades de Montpelhièr. També em sembla que els tolosencs tenen més estima per l'occità perquè allà la llengua d'oc s'ha preservat una mica millor.

Redacció.- I al sistema educatiu. Hi ha “calendretas” a Montpelhièr?

Efrén – Sí, en aquest sentit podem dir que Montpelhièr i el Lengadòc Bas en general és un dels indrets on Calandreta s’ha desenvolupat més. A Montpelhièr hi ha tres escoles, un col·legi i un liceu. Montpelhièr és pionera amb la creació del primer col·legi, el Leon Còrdas, i ara el liceu.

Redacció.- I al sistema públic del Ministeri?

Efrén – Tampoc està gens malament si el comparem amb d’altres indrets d’Occitània. Quan vaig fer la meua recerca doctoral al 2001, hi havia almenys dos col·legis i tres instituts, un dels quals de formació professional. La gran diferència amb les Calandretas és el nivell de llengua apresada. L’occità és una “assignatura Maria” als establiments públics mentre que a Calandreta és la llengua de comunicació habitual. El nivell de llengua no supera sovint l’A2 perquè no s’ensenya amb regularitat i es barregen antics alumnes de Calandreta i alumnes que mai no l’havien sentit parlar i que s’inicien. En aquestes condicions, els professors ho tenen complicat per no parlar dels horaris... els pitjors possibles!

Redacció.- Hi ha presència de la llengua occitana als mitjans de comunicació locals o provincials? Consideres que les noves tecnologies poden esdevenir una amenaça per la globalització o una oportunitat per a les llengües malauradament minoritzades?

Efrén – Sí, però només de manera testimonial... com passa amb el 3/24 amb l’occità aranés. A la televisió pública “regional” Fr3 hi ha un programa que es diu “Viure al País” que no arriba als 30 minuts setmanals i s’emet els diumenges al migdia. També hi ha una ràdio en occità a Montpelhièr, Ràdio Lengadòc que emet també via internet. Pel que fa a les noves tecnologies i amb l’internet, l’occità té un aliat pels baixos costos d’emissió però el problema és la manca de recursos dels occitanistes i l’absència de la publicitat privada. Gràcies a Internet, hem salvat la premsa en occità amb Lo Jornalet, Sapiència o ara InfOccitània. La premsa i els llibres en paper desapareixen per culpa dels costos massa elevats per tant pocs lectors i els problemes de distribució, com ha passat recentment amb “La Setmana” o fa uns anys amb la revista per infants “Lo Plumalhon”.

Redacció.- Com a bon coneixedor d'aquesta realitat lingüística, quines mesures creus que s'haurien de prendre per a revitalitzar la llengua occitana? Quina hauria d'ésser la posició de les Administracions Públiques?

Efrén – Des de fa 25 anys no s'ha fet gaire política lingüística ni a França ni a Catalunya. Per desgràcia està tot per fer i es perd un temps clau per salvar l'occità. Els polítics diuen donar suport a la llengua i a la cultura occitanes però no és veritat... excepte pel que fa a les subvencions a Calandreta. S'organitzen festivals com el "Total Festum" per donar una presència a la música occitana i em sembla molt bé però la llengua no es promociona gens ni mica. Cap funcionari està obligat a conèixer l'occità, llevat els professors d'occità que han d'aprovar unes oposicions serioses. A l'administració, res de res! Ni tan sols s'anima a aprendre la llengua per fer-la servir als ciutadans que ho dessitgin... Ni s'ho plantegen! Vaig fer unes pràctiques a la Diputació d'Erau i vaig proposar fer una Carta per l'Occità seguint l'exemple de la Diputació dels Pirineus Orientals (la Catalunya Nord) i no em van donar suport. Per aquesta gent, l'occità no mereix cap presència pública llevat donar quatre subvencions a associacions occitanistes i a uns pocs artistes per finançar algun concert o "activitat cultural".

Redacció.- Vivint entre Catalunya i Occitània, què podem fer els catalans per ajudar als nostres germans occitans per a salvaguardar la seva llengua, cultura i identitat?

Efrén – Moltes coses. Des de fa dècades, el CAOC ha promogut l'occità a Catalunya i li ha donat la dignitat que els Estats francès i espanyol li han negat. Ha sabut defensar l'occità davant la Generalitat i ha promocionat la Llei de l'occità. I n'hi ha d'altres... però sempre des d'abaix i en l'àmbit associatiu el que vol dir, pocs recursos financers i gaire suport per donar a la llengua d'oc la plaça que li correspon. Els catalans ja fem molt per l'occità però el poder polític no fa res o gairebé res. La Generalitat no aplica la Llei de l'occità perquè no el promociona ni a les escoles, ni a la universitat, ni forma els seus funcionaris. I la política lingüística cap a l'occità aranes té moltes mancances i sovint es promociona el "secesionisme lingüístic", justament allò que fan a l'Aragó amb el Lapao.

Redacció.- Com estan enguany els estudis sociolingüístics a Occitània?

Efrén – La sociolingüística occitana té especialistes de renom com Lafont, Kremnitz o ara Sumien i molts d'altres. El que passa és que a diferència de Catalunya, no s'ensenya la sociolingüística occitana més enllà d'alguna assignatura a la secció d'occità a la universitat. Això sí, els sociolingüistes occitanistes coneixen molt bé la sociolingüística catalana gràcies als intercanvis univèrstaris amb la mobilitat del professorat.

Redacció.- Sortint de l'àmbit purament lingüístic, com està la identitat occitana avui en dia? Resisteix davant de les polítiques identitàries jacobines?

Efrén – No gaire bé, la veritat. Montpelhièr perd una part de la seva xarxa associativa occitanista i a més hi ha molts nouvinguts que vénen de París, ara que el viatge entre les dues ciutats s'ha reduït a 3 hores i 10 minuts en TGV amb la nova estació. Però si agafes el tramvia i vas als pobles veïns encara se sent el “parler de Midi”, l'accent autòcton. Montpelhièr es converteix en un nou “arrondissement” de París, amb nombroses construccions per acollir nous “francesos”, això sí, amb alguns tramvies de la L4 que t'anuncien el nom de les parades en occità!

Redacció.- Montpelhièr i el seu comtat estigueren molt relacionats durant segles amb Catalunya i la Corona d'Aragó. El mateix rei Jaume I nasqué a la ciutat. Què resta d'aquest lligam avui a Montpelhièr?

Efrén – Sí, tenim una avinguda que es diu Maria de Montpelhièr, un edifici-casal que es diu “Espace Jacques 1er d'Aragon” on es troben algunes associacions occitanistes i fins i tot, d'Espanya i l'Amèrica Llatina. I com he dit abans, les relacions d'agermanament amb Barcelona des dels anys seixanta del segle passat i les relacions privilegiades amb les universitats d'ambdues nacions. També hem de recordar la importància de Montpelhièr a l'Edat Mitjana per la seva Facultat de Medicina i actualment per ser un dels Pols mèdics de referència internacional.

Francesc Sangar. CAOC.